

Nr 53

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående skolväsendets centrala ledning m. m., i vad propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 mars 1964 dagtecknad proposition, nr 83, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i skollagen den 6 juni 1962 (nr 319),

dels ock, såvitt nu är av betydelse,

1) besluta, att skolöverstyrelsen i sin nuvarande utformning samt överstyrelsen för yrkesutbildning skall upphöra med utgången av september 1964;

2) besluta, att ett nytt centralt ämbetsverk för skolväsendets ledning, benämnt skolöverstyrelsen, skall inrättas fr. o. m. den 1 oktober 1964;

9) besluta, att länskolnämndernas uppgifter och organisation skall ändras i enlighet med de riktlinjer departementschefen angivit i det föregående;

10) besluta att för Stockholms stad och Stockholms län skall fr. o. m. den 1 juli 1964 inrättas en skolnämnd i enlighet med vad departementschefen i det föregående förordat.

Propositionen har hänvisats till lagutskott såvitt angår vid propositionen fogat lagförslag. I denna del har propositionen behandlats av andra lagutskottet. I övriga delar har propositionen hänvisats till statsutskottet.

I anledning av propositionen har väckts trettiofyra motioner. Av dessa har de likalydande motionerna nr 765 i första kammaren av herr *Gustavsson, Bengt*, och herr *Johansson, Tage*, och nr 938 i andra kammaren av herr *Eskel m. fl.*, såvitt motionerna avser ändring i skollagen, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet. Motionerna i övrigt liksom övriga i anledning av propositionen väckta motioner har hänvisats till statsutskottet.

Det vid propositionen fogade författningsförslaget återgives nedan. Därvid har även i den mån så icke skett i propositionen, kursiverats de skiljaktigheter som föreligger mellan nuvarande och föreslagen lydelse av lagrummen.

Förslag

till

Lag

om ändring i skollagen den 6 juni 1962 (nr 319)

Härigenom förordnas, att 4, 5, 22, 52, 54 och 59 §§ skollagen den 6 juni 1962 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

4 §.

I varje — — — — — en länskolnämnd.

För Stockholms stad utövas länskolnämndens uppgifter av *myndighet, som sägs i 5 §.*

För Stockholms stad *och Stockholms län* utövas länskolnämndens uppgifter av *en gemensam skolnämnd.*

5 §.

Närmast under Konungen utövas högsta inseendet över skolorna och därtill hörande verksamhet av skolöverstyrelsen *och överstyrelsen för yrkesutbildning, var inom sitt verksamhetsområde, i den ordning Konungen förordnar.*

Närmast under Konungen utövas högsta inseendet över skolorna och därtill hörande verksamhet av skolöverstyrelsen.

22 §.

Länskolnämnd utgöres av sju för fyra år utsedda ledamöter, som äro bosatta inom länet *och i övrigt fylla av Konungen angivna villkor.*

Av ledamöterna utses *en av skolöverstyrelsen, en av överstyrelsen för yrkesutbildning, en av länsstyrelsen och fyra av landstinget.*

Länskolnämnd utgöres av sju för fyra år utsedda ledamöter, som äro bosatta inom länet. Av ledamöterna utses *två av Konungen, varav en bland företrädare för arbetsgivare och en bland företrädare för arbetstagare inom länet, samt en av länsstyrelsen och fyra av landstinget.*

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Finnas inom länet två landstingskommuner, utser vardera landstinget två ledamöter. Omfattar länet en eller två städer, som icke tillhöra landstingskommun, utses tre ledamöter av landstinget och en ledamot av fullmäktige i staden eller städernas fullmäktige i samråd.

För varje ledamot utses en suppleant. Därvid skall vad ovan i denna paragraf stadgas äga motsvarande tillämpning.

Finnas inom länet två landstingskommuner, utser vardera landstinget två ledamöter. Omfattar länet en eller två städer, som icke tillhöra landstingskommun, utses tre ledamöter av landstinget och en ledamot av fullmäktige i staden eller städernas fullmäktige i samråd.

Skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län utgöres av nio ledamöter, vilka äro bosatta inom staden eller länet. Av ledamöterna utses en av överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län i samråd, fyra av stadsfullmäktige i Stockholm och fyra av Stockholms läns landsting.

De ledamöter, vilka icke utses av Konungen, skola fylla av Konungen angivna villkor.

För varje ledamot utses i samma ordning som ledamoten en suppleant.

52 §.

Är elevhem knutet till skola, som på grund av andra föreskrifter än de i denna lag meddelade står under inseende av skolöverstyrelsen eller överstyrelsen för yrkesutbildning, skall jämväl elevhemmet stå under överstyrelsens tillsyn.

Är elevhem knutet till skola, som på grund av andra föreskrifter än de i denna lag meddelade står under inseende av skolöverstyrelsen, skall jämväl elevhemmet stå under överstyrelsens tillsyn.

54 §.

Över beslut av länsskolnämnden och överstyrelserna må, där ej annorlunda är stadgat, besvär anföras hos Konungen enligt de bestämmelser Konungen meddelar.

Över beslut av länsskolnämnd och skolöverstyrelsen må besvär anföras hos Konungen.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

59 §.

Finnes i — — — — av grundskolan.

Finnes i kommunen kommunal flickskola eller praktisk kommunal realskola, bestämmer Konungen, från vilken tidpunkt intagning i sådan skola skall upphöra.

Vad i första stycket sägs skall även gälla beträffande kommunal flickskola eller praktisk kommunal realskola, om ej Konungen på framställning av kommunen bestämmer annan tidpunkt, från vilken intagning i sådan skola skall upphöra.

Denna lag träder i kraft, vad gäller 4, 22, 54 och 59 §§, den 1 juli 1964 och i övrigt den 1 oktober 1964; dock skall vad i 54 § i dess äldre lydelse stadgas om överstyrelsen för yrkesutbildning äga tillämpning till och med den 30 september 1964.

Av propositionen redovisas här endast vad *föredragande departementschefen, statsrådet Edenman*, anfört i anslutning till lagförslaget. I övrigt hänvisas till propositionen.

I *motionerna I: 765* och *II: 938* har yrkats

»att riksdagen måtte besluta,

att länsskolnämnderna fr. o. m. den 1 januari 1965 skall ha sju av landstingen och stadsfullmäktige i städerna utanför landstingen utsedda ledamöter,

att Konungen skall bland ledamöterna förordna ordförande och vice ordförande,

dock att för Stockholms stad och Stockholms län länsskolnämndens uppgifter skall utövas av en gemensam skolnämnd, bestående av nio ledamöter, utsedda fyra av stadsfullmäktige i Stockholm, fyra av Stockholms läns landsting och en, tillika ordförande, av Konungen,

samt att härav föranledda ändringar i skollagen den 6 juni 1962 (nr 319) och i instruktionen för länsskolnämnderna (SFS 487/1962) vidtages.»

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 938.

Departementschefen

Föredragande departementschefen har anfört:

»Tillkomsten av ett nytt skolämbetsverk, som skall ersätta de båda nuvarande verken, och av en särskild skolnämnd för Stockholms stad och län fordrar att vissa ändringar vidtages i skollagen. Inom ecklesiastikdepartementet har därför, på grundval av ett av kommittén den 18 december 1963 avgivet förslag, utarbetats ett förslag till lag om ändring i skollagen. I anslutning till de av mig förut förordade organisationsändringarna bör sålunda 5, 52 och 54 §§ i lagen ändras till att avse enbart skolöverstyrelsen. Bestämmelserna i sistnämnda paragraf bör även ändras till att avse skolnämnden. Då det torde vara lämpligt att bestämmelserna om besvär över beslut i de ämnen som avses i lagen i dess helhet får ingå i lagen, bör för att nå detta syfte 54 § jämkas. I fråga om skolnämnden bör också bestämmelser av samma slag som redan finns rörande länskolnämnderna införas i 4 och 22 §§ i lagen. I 4 § bör fastslås att beträffande Stockholms stad och Stockholms län länskolnämnds uppgifter skall utövas av en för staden och länet gemensam skolnämnd. I 22 § bör i överensstämmelse med vad jag förut förordat införas de grundläggande reglerna rörande skolnämndens sammansättning samt den för länskolnämnderna föreslagna ändrade sammansättningen.

På en punkt föreslår kommittén en lagändring som närmast bygger på samma principer som de av kommittén framlagda förslagen om decentralisering av beslutanderätt. Enligt 59 § andra stycket skollagen i dess nuvarande lydelse skall Kungl. Maj:t bestämma från vilken tidpunkt kommunal flickskola eller praktisk kommunal realskola, som finnes i kommun som anordnat grundskola, skall avvecklas. Kommitténs förslag till ändring av denna bestämmelse innebär, att såsom huvudregel för avveckling av sådan flickskola eller realskola kommer att gälla detsamma som enligt första stycket av samma paragraf hittills gällt för övriga realskolor, dvs. avvecklingen skall ske automatiskt i samma mån som grundskola införes. Samtidigt föreslår kommittén att en uttrycklig bestämmelse fogas till denna huvudregel, innebärande att annan tidpunkt för avvecklingen kan på framställning av vederbörande kommun bestämmas av Kungl. Maj:t. Såsom motiv för den föreslagna ändringen framhåller kommittén att erfarenheten visat, att beslut av Kungl. Maj:t inte är behövligt i varje särskilt fall.

Kommitténs förslag på förevarande punkt är ägnat att förenkla förfarandet i de fall, då kommunen inte finner anledning att tillämpa annan ordning för avveckling av flickskola och praktisk realskola än den som gäller för övriga realskolor, och jag vill fördenskuil biträda detsamma. Erforderlig ändring föreslås därför i 59 § andra stycket.

De ändrade bestämmelserna bör träda i kraft den 1 juli 1964; dock att de ändringar som vidtages uteslutande med anledning av tillkomsten av den nya skolöverstyrelsen bör träda i kraft först den 1 oktober 1964.

Vid skollagens tillkomst inhämtades yttrande från lagrådet. De nu föreslagna lagändringarna synes vara av sådan beskaffenhet att lagrådet icke behöver höras över dem.»

Statsutskottet

Statsutskottet har i sitt utlåtande nr 113, såvitt är av betydelse för andra lagutskottets behandling av propositionen, föreslagit i förhållande till propositionen ändrade regler angående sammansättningen av länskolnämnd. Statsutskottet föreslår att antalet ledamöter i sådan nämnd skall utökas från sju till nio. Av de nytillkomna ledamöterna skall en utses av skolöverstyrelsen och en av landstingskommun eller stad utom landsting. För det fall att län innefattar två landstingskommuner föreslår statsutskottet, att vardera landstinget, liksom nu, skall utse två ledamöter samt att en ledamot skall utses av landstingen i samråd. Därest inom län finns stad som ej ingår i landsting, föreslår statsutskottet att landstinget liksom nu, skall utse tre ledamöter samt att vederbörande stadsfullmäktige skall utse två ledamöter. De nya reglerna om länskolnämndernas sammansättning föreslås träda i kraft den 1 januari 1965 i stället för, som Kungl. Maj:t föreslagit, den 1 juli 1964.

I övrigt hänvisas till statsutskottets utlåtande.

Utskottet

De av statsutskottet förordade reglerna beträffande länskolnämndernas sammansättning föranleder ytterligare ändringar i 22 § skollagen i förhållande till vad i propositionen föreslås. Då numera icke finnes något län med mer än en stad, som ej tillhör landsting, bör lagtexten i detta sammanhang jämkas med hänsyn därtill. De nya reglerna för länskolnämndernas sammansättning däri inbegripet bestämmelserna om utseende av ledamöter i nämnderna föreslås av statsutskottet skola gälla från den 1 januari 1965. Den föreslagna regeln om ikraftträdandet föranleder ändring i propositionens övergångsbestämmelser.

Skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län skall i princip ha samma funktion som länskolnämnderna. Med hänsyn därtill anser utskottet att till 4 § skollagen bör göras det tillägget, att vad i lagen stadgas om länskolnämnd i tillämpliga delar skall gälla skolnämnden. Härav följer bl. a. att besvär över skolnämndens beslut får föras i enlighet med vad som stadgas i 54 §.

I övrigt föranleder de av statsutskottet godtagna principerna icke andra lagändringar än dem som föreslås i propositionen.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i anledning av motionerna I: 765 och II: 938, såvitt de hänvisats till lagutskott, måtte, med förklaring att riksdagen funnit det förslag till ändring i 22 § skollagen som framlägges genom förevarande proposition, nr 83, icke kunna oförändrat antagas, för sin del antaga paragrafen i följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

22 §.

Länsskolnämnd utgöres av *sju* för fyra år utsedda ledamöter, som äro bosatta inom länet. Av ledamöterna utses två av Konungen, varav en bland företrädare för arbetsgivare och en bland företrädare för arbetstagare inom länet, samt en av länsstyrelsen och *fyra* av landstinget. Finnas inom länet två landstingskommuner, utser vardera landstinget två ledamöter. Omfattar länet *en eller två städer*, som icke *tillhöra* landstingskommun, utses tre ledamöter av landstinget och *en ledamot* av fullmäktige i staden *eller städernas fullmäktige i samråd*.

Länsskolnämnd utgöres av *nio* för fyra år utsedda ledamöter, som äro bosatta inom länet. Av ledamöterna utses två av Konungen, varav en bland företrädare för arbetsgivare och en bland företrädare för arbetstagare inom länet, samt *en av skolöverstyrelsen*, en av länsstyrelsen och *fem* av landstinget. Finnas inom länet två landstingskommuner, utser vardera landstinget två ledamöter och *landstingen i samråd en ledamot*. Omfattar länet *stad*, som icke *tillhör* landstingskommun, utses tre ledamöter av landstinget och *två ledamöter* av fullmäktige i staden.

Skolnämnden för ————— läns landsting.

De ledamöter ————— angivna villkor.

För varje ————— en suppleant.

B. att motionerna I: 765 och II: 938, såvitt de hänvisats till lagutskott, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

C. att riksdagen, med förklaring att riksdagen funnit visst tillägg och viss ändring böra göras i det genom propositionen framlagda lagförslaget i övrigt, måtte bifalla propositionen, såvitt den hänvisats till lagutskott, i de delar som icke omfattas av vad utskottet under A. hemställt, med det tillägg och den ändring att 4 § och övergångsbestämmelserna till lagen erhåller följande, såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

4 §.

I varje — — — — — en länskolnämnd.

För Stockholms stad och Stockholms län utövas länskolnämndens uppgifter av en gemensam skolnämnd.

För Stockholms stad och Stockholms län utövas länskolnämndens uppgifter av en gemensam skolnämnd. *Vad i denna lag stadgas om länskolnämnd skall i tillämpliga delar gälla skolnämnden.*

Denna lag träder i kraft, vad gäller 4, 22, 54 och 59 §§, den 1 juli 1964 och i övrigt den 1 oktober 1964; dock skall vad i 54 § i dess äldre lydelse stadgas om överstyrelsen för yrkesutbildning äga tillämpning till och med den 30 september 1964.

Denna lag träder i kraft, vad gäller 4 §, 22 §, med undantag för vad däri stadgas om sammansättning av länskolnämnd, 54 och 59 §§, den 1 juli 1964, vad gäller 5 och 52 §§ den 1 oktober 1964 och i övrigt den 1 januari 1965; dock skall vad i 54 § i dess äldre lydelse stadgas om överstyrelsen för yrkesutbildning äga tillämpning till och med den 30 september 1964.

Stockholm den 21 maj 1964

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Axel Svensson, fru Carlqvist, herrar Kaijser, Edström, fru Nilsson, herrar Nyman, Dahlberg och Axel Kristiansson;

från andra kammaren: herr Anderson i Sundsvall, fröken Wetterström, fröken Sandell, herr Wiklund, fru Eriksson i Ängelholm, fru Svensson, herrar Carlsson i Göteborg och Gomér.

Reservation

vid utskottets hemställan under A. och B. av fru *Nilsson*, herr *Dahlberg*, fröken *Sandell*, fru *Eriksson* i Ängelholm, fru *Svensson* och herr *Carlsson* i Göteborg, vilka — under förutsättning att riksdagen godkänner den vid statsutskottets utlåtande nr 113 fogade reservationen 6) — ansett,

a) att den mening i andra lagutskottets yttrande som börjar å sid. 6 med orden »De av statsutskottet» och slutar med orden »i propositionen föreslås» bort ersättas med text av följande lydelse:

»De i reservationen 6) till statsutskottets utlåtande nr 113 förordade reglerna beträffande länskolnämndernas och skolnämndens för Stockholms stad och län sammansättning föranleder ändringar i 22 § skollagen i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.»

b) att andra lagutskottet under A. och B. bort hemställa,

»att riksdagen, med bifall till motionerna I: 765 och II: 938, såvitt de hänvisats till lagutskott, måtte, med förklaring att riksdagen funnit det förslag till ändring i 22 § skollagen som framlägges genom förevarande proposition, nr 83, icke kunna oförändrat antagas, för sin del antaga paragrafen i följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

22 §.

Länsskolnämnd utgöres av sju för fyra år utsedda ledamöter, som äro bosatta inom länet. Av ledamöterna utses två av *Konungen*, varav en bland företrädare för arbetsgivare och en bland företrädare för arbetstagare inom länet, samt en av länsstyrelsen och fyra av landstinget. Finnas inom länet två landstingskommuner, utser vardera landstinget två ledamöter. Omfattar länet en eller två städer, som icke tillhöra landstingskommun, utses tre ledamöter av landstinget och en ledamot av fullmäktige i staden eller städernas fullmäktige i samråd.

Skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län utgöres av nio ledamöter, vilka äro bosatta inom sta-

Länsskolnämnd utgöres av sju av landstinget för fyra år utsedda ledamöter, som äro bosatta inom länet. Finnas inom länet två landstingskommuner, utser *Konungen* en ledamot och vardera landstinget tre ledamöter. Omfattar länet stad, som icke tillhör landstingskommun, utses en ledamot av *Konungen*, tre ledamöter av landstinget och tre ledamöter av fullmäktige i staden.

Skolnämnden för Stockholms stad och Stockholms län utgöres av nio ledamöter, vilka äro bosatta inom

den eller länet. Av ledamöterna utses en av *överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län i samråd*, fyra av stadsfullmäktige i Stockholm och fyra av Stockholms läns landsting.

staden eller länet. Av ledamöterna utses en av *Konungen*, fyra av stadsfullmäktige i Stockholm och fyra av Stockholms läns landsting.

De ledamöter — — — — — angivna villkor.
För varje — — — — — en suppleant.»